Memo			
Onderwerp:	Gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)		
Portefeuillehouder:	Burgemeester Walraven	Openbaar:	Ja

Heesch, 4 juli 2023

Kennisnemen van:
Via deze memo wordt u geïnformeerd over de belangrijkste wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna: Wgr) en de aanpak en planning voor de verwerking van deze wijzigingen. Alle raden in de regio Noordoost Brabant worden (ongeveer) gelijktijdig en gelijksoortig geïnformeerd. Vanwege de planning is in overleg met de burgemeester en de griffier gekozen om hier een memo voor te gebruiken en niet een notitie ter informatie.

In de voorliggende memo komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Aanleiding
- Waarom een nieuwe Wgr?
- Gezamenlijke regionale aanpak onder regie ‘Adoptieoverleg Gemeenschappelijke Regelingen (GR)’
- Kernboodschap
- Verplichte en te mogelijke wijzigingen door de nieuwe Wgr
- Invoering van de wijzigingen die we in de regio Noordoost Brabant willen doorvoeren
- Planning

Aanleiding
Waarom een nieuwe Wgr?
Het wetsvoorstel “Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen” geldt vanaf 1 juli 2022. Hierdoor verandert de Wgr.

Het doel van deze wetswijziging is het versterken van de positie van de raden bij besluitvorming door gemeenschappelijke regelingen. Een ander doel is de controlerende rol van de gemeenteraad te versterken. Dit gebeurt deels door bestaande bevoegdheden aan te passen. De wet biedt ook nieuwe instrumenten aan voor de raden.

Een deel van deze wijzigingen volgt direct uit de wet en gold meteen op 1 juli 2022. Een aanpassing van de GR is hiervoor niet nodig. De wet schrijft voor dat de andere wijzigingen binnen twee jaar, uiterlijk 1 juli 2024, opgenomen moeten zijn in de GR. Een deel van de wijzigingen is verplicht, en bij een deel is het aan de gemeenteraden en provinciale staten hierover te beslissen. Het initiatief voor het maken van deze wijzigingen ligt bij de gemeenten en (in geval van eigenaarschap) bij de Provincie. Colleges en raden zijn opdrachtgever.
In onze regio trekken bij de uitvoering van de opdracht gemeenten, provincie en gemeenschappelijke regelingen samen op.

Gezamenlijke regionale aanpak onder leiding van het ‘Adoptieoverleg GR’
Een aantal gemeenschappelijke regelingen en de coördinatiegemeente Meierijstad namen het voortouw om samen een plan van aanpak te maken voor de invoering van de gewijzigde Wgr.

We doen dit samen omdat uniformiteit in het wijzigingstraject wenselijk is en om krachten in de regio Noordoost Brabant te bundelen. Het samen optrekken biedt voor alle betrokkenen kansen. Het creëert overzicht en voorkomt onduidelijkheden bij de raden. Ook zorgt het voor minder bestuurlijke en administratieve drukte. De werkwijze levert duidelijke uitgangspunten bij keuzemogelijkheden binnen de Wgr op en zorgt voor 'proces efficiency'. In tabel 1 staat een toelichting op het doel, de uitgangspunten en het gewenste resultaat van de gezamenlijke regionale aanpak

Tabel 1. *Gezamenlijke regionale aanpak onder regie 'Adoptieoverleg GR'*

Doel	Het versterken van de democratische legitimiteit van de samenwerkingsverbanden op basis van de Wgr en het invoeren van de Wijzigingswet op een manier die past bij de regio NO Brabant en waarbij het doel van de gemeenschappelijke regeling centraal staat.
Uitgangspunten bij implementatie Wgr	-De wijziging past bij het karakter van de eigen organisatie. -De wijziging heeft als doel het versterken van de democratische legitimiteit en niet alleen op het invoeren van de wijziging van de Wgr. -We werken in de regio samen waar kan en passen maatwerk toe waar nodig.
Gewenst resultaat	-Alle betrokken partijen kregen informatie over de Wijzigingswet. -Een gedragen invoering van de Wgr bij alle betrokken partijen.

Wie zijn de deelnemers aan dit traject?

De gemeenschappelijke regelingen

- GGD Hart voor Brabant (GGDHvB)
- Veiligheidsregio Brabant-Noord (VRBN)
- Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)[1]
- Kleinschalig Collectief Vervoer Brabant Noordoost (GR-KCV NOB)
- Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN)
- Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De provincie Noord-Brabant

De gemeenten;

- Contactpersonen vanuit verschillende gemeenten
- Vertegenwoordiging van de regionale griffierskring
- Vertegenwoordiging van de regionale samenwerking juristen (RoaR)

De resultaten uit dit afstemmingsoverleg delen we met de gemeenschappelijke regelingen waarbij maar een aantal gemeenten uit de regio betrokken is.

Kernboodschap

De gewijzigde Wgr heeft als doel de democratische legitimatie van de gemeenschappelijke regelingen van lokale volksvertegenwoordigers in relatie tot gemeenschappelijke regelingen te versterken. De wet versterkt ook hun kaderstellende en controlerende rol. Om dit doel te halen, presenteert de wet een aantal aanpassingen en aanvullingen op de al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten. De wijzigingen van de Wgr zijn onder te verdelen in drie categorieën:

[1] Omdat het rijk uit de regeling van het BHIC treedt kan het zijn dat zij een afwijkend traject moet bewandelen en dat de wijzigingen voor die regeling pas ingaan op 1 januari 2025".

1. De versterking van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen.
2. De introductie van aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden.
3. Het verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling.

In deze memo wordt dieper ingegaan op de verplichte en de mogelijke wijzigingen door de nieuwe Wgr. Daarna volgt een uitleg over hoe we in de regio Noordoost Brabant omgaan met de mogelijke wijzigingen.

Verplichte en mogelijke wijzigingen door de nieuwe Wgr
Ad. 1. Versterking positie raden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regeling

a. *Zienswijze bij treffen regeling (oprichting, wijzigen of beëindigen regeling)*
De raad krijgt het recht om bij een ontwerpregeling (treffen van, wijzigen van, toetreden tot en uittreden uit een regeling) een zienswijze naar voren te brengen. De raad kan zijn opvatting binnen acht weken kenbaar maken. Wanneer volgens de raad te weinig is gedaan met een zienswijze kan de raad er voor kiezen om geen toestemming te verlenen voor de oprichting, wijziging of beëindiging van de gemeenschappelijke regeling.
Deze bepaling geldt direct vanaf 1 juli 2022, zonder aanpassing van de GR.

b. *Zienswijze voor besluiten*
Het is verplicht om in de gemeenschappelijke regeling afspraken te maken over bij welke besluiten een zienswijze van de raden moet worden gevraagd. De zienswijzeverplichting gold alleen voor de begrotingsprocedure. In onze regio bestaat de afspraak om de zienswijze ook te vragen bij de kadernota. Mogelijk wilt u dit ook voor andere besluiten regelen, zoals besluiten met een groot financieel belang, politiek gevoelige besluiten of beleidsmatige keuzes. U kunt ook kiezen om, behalve bij de begroting, geen mogelijkheid te verlangen voor de zienswijzeprocedure. Deze keuze legt u vast in de gemeenschappelijke regeling (zie a). Deze wijziging moet vóór 1 juli 2024 ingevoerd zijn.

c. *Gemeenschappelijke adviescommissie*
Er bestaat nu de mogelijkheid om bij een gemeenschappelijke regeling een gemeenschappelijke adviescommissie in te laten stellen. Deze adviescommissie bestaat uit raadsleden van de deelnemende gemeenten. De adviescommissie kan:

- Advies geven aan het algemeen bestuur
- De besluitvorming van de raden voorbereiden
- Advies geven aan de raden.

De bedoeling is om de raden eerder en nauwer te betrekken dan op dit moment het geval is. De gemeenschappelijke adviescommissie is onderdeel van de gemeenschappelijke regeling. Het algemeen bestuur stelt deze commissie in. Het algemeen bestuur is verplicht om de commissie in te stellen als alle raden hierom vragen. De adviescommissie krijgt geen beslissingsbevoegdheid. Raden blijven zelf beslissingsbevoegd (de commissie heeft geen formele rol in het besluitvormingsproces). Deze bepaling geldt direct vanaf 1 juli 2022.

d. *Afspraken over (burger)participatie*
Soms hebben gemeenschappelijke regelingen taken en bevoegdheden met grote maatschappelijke relevantie. In elke regeling moet worden opgenomen of, en zo ja, hoe burgers de mogelijkheden krijgen tot inspraak over bepaalde onderwerpen die tot taak van de gemeenschappelijke regeling horen. Deze wijziging moet vóór 1 juli 2024 ingevoerd zijn.

e. *Actieve informatieplicht*
Er moeten afspraken gemaakt worden over de manier waarop raden actief relevante informatie krijgen van het gehele bestuur van het samenwerkingsverband (algemeen bestuur, dagelijks bestuur en de voorzitter). Het gaat hier niet alleen over informatie over te nemen besluiten, maar om alle informatie die de raad nodig heeft om zijn taak goed te kunnen doen. Dit is dezelfde informatieplicht als die het college heeft richting uw gemeenteraad. Ook moeten afspraken gemaakt worden over de manier waarop deze informatie wordt gegeven. De gemeenschappelijke regeling heeft hier geen verantwoordingsplicht. De aangeboden informatie moet raden helpen bij het schrijven van een zienswijze en het bespreken van de gemeentelijke inbreng met de eigen portefeuillehouder.

Deze informatieplicht geldt nu al, maar de afspraken over de manier waarop deze informatie wordt gegeven moeten vóór 1 juli 2024 ingevoerd zijn in de regeling zelf.

Ad. 2 De introductie van extra controle-instrumenten voor gemeenteraden

f. *Recht van onderzoek*
Door het recht van onderzoek, ook wel recht van enquête genoemd, hebben de gemeenteraden de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar de bestuursvoering (governance) van een gemeenschappelijke regeling. Voorwaarde voor de instelling van een gemeenschappelijke onderzoekscommissie is dat alle raden hiermee akkoord gaan. Een gezamenlijke enquête is niet mogelijk als een gemeenschappelijke regeling (mede) getroffen is door de raden. Deze bepaling geldt direct vanaf 1 juli 2022.

g. *Onderzoeksmogelijkheden lokale rekenkamers*
Rekenkamers waren al bevoegd inlichtingen in te winnen, documenten te vorderen en indien nodig bij de een gemeenschappelijke regeling een onderzoek in te stellen. De wetswijziging verduidelijkt dat de lokale rekenkamers, waaronder gezamenlijke rekenkamers, de mogelijkheid hebben om onderzoek te doen naar het gevoerde bestuur van een gemeenschappelijke regeling waaraan een gemeente deelneemt. Het gaat hier om een formalisering van de praktijk. Deze bepaling geldt direct vanaf 1 juli 2022

Ad. 3 Het verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling

h. *Afspraken over evaluatie*
Er moeten afspraken gemaakt worden over evaluatie van de gemeenschappelijke regeling. De meerwaarde van evaluatie is dat er periodiek wordt stilgestaan bij het functioneren van de gemeenschappelijke regeling. De wet schrijft niet voor waar de evaluatie specifiek op gericht moet zijn, hoe vaak en op welke manier die moet

plaatsvinden. U kunt er ook voor kiezen voor de afspraak om de regeling niet te evalueren. Dit is een bewuste keuze waar de gemeenteraad bij het voorleggen van de wijzigingsregeling mee in moet stemmen. Deze wijziging moet vóór 1 juli 2024 ingevoerd zijn.

i. Afspraken over uittreding

De gemeenschappelijke regeling heeft een bepaling dat het algemeen bestuur een besluit neemt over de uittredingsvoorwaarden, als een deelnemer geen deel meer wil uitmaken van een samenwerkingsverband. In de praktijk leidde dit tot onduidelijkheid. De gewijzigde wet schrijft voor dat er afspraken dienen te worden gemaakt over de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon bij het uittreden van een deelnemer. De afspraken die gemaakt moeten worden gaan ook over personeel, contracten, huisvesting en investeringen. Deze wijziging moet vóór 1 juli 2024 geïmplementeerd zijn.

j. Aanpassing begrotingscyclus

Bijdragen aan een gemeenschappelijke regeling zijn verplichte uitgaven voor een gemeente. Deze moeten worden verwerkt in de begroting van de gemeente zelf. Om gemeenteraden meer positie te geven in de begrotingscyclus van een gemeenschappelijke regeling, koos de wetgever ervoor de termijnen voor de indiening van de kadernota (van 15 april naar 30 april), ontwerpbegroting (van 8 weken naar 12 weken voor vaststelling) en begroting (van 1 augustus naar 15 september) aan te passen. De bedoeling is dat begrotingscyclus van gemeenschappelijke regelingen beter aansluit op die van gemeenten. De gevolgen van de uitgaven aan de regelingen voor de eigen gemeente komen zo beter in zicht. De raden krijgen langer de tijd om een zienswijze op de conceptbegroting van een regeling te geven (van 8 naar 12 weken). Ze ontvangen de kadernota later (30 april in plaats van 15 april).
De wet staat toe om met de deelnemers kortere termijnen af te spreken. Afspraken over langere termijnen zijn niet toegestaan. In onze regio maken we al gebruik van de mogelijkheid om kortere termijnen af te spreken bij de kadernota. Deze wordt door de regelingen eerder aangeboden. Dit biedt de mogelijkheid de begroting aan te passen, als gevolg van zienswijzen op de kadernota. Deze bepaling geldt direct vanaf 1 juli 2022, zonder dat de GR is aangepast. De nieuwe termijnen moeten ook in de GR worden opgenomen.

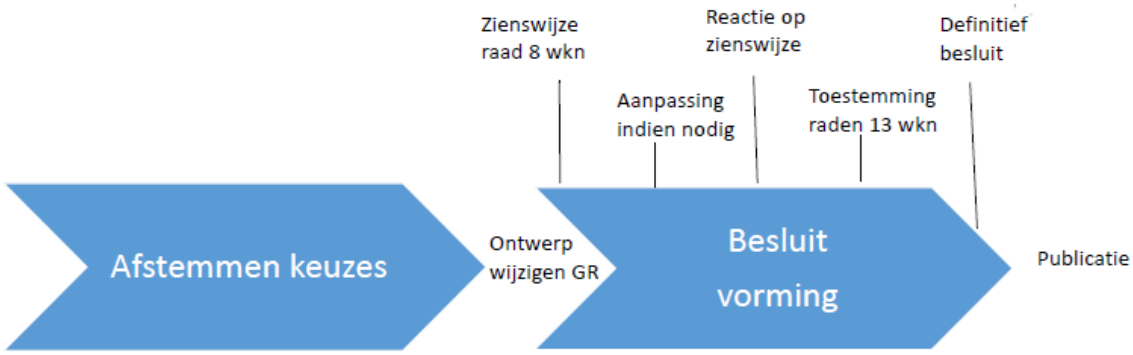
Figuur 1. De procedure voor het wijzigen van een GR (per 1 juli 2024)

Invoering van de gewenste wijzingen in de regio Noordoost Brabant

De regionale griffierskring heeft eerder een advies uitgebracht over de verplichte en de mogelijke wijzigingen als gevolg van de nieuwe Wgr. In dit advies dat aan alle raden is gezonden zijn concrete voorstellen opgenomen over hoe de verschillende wijzigingen mogelijk

te in te voeren zijn in de regio Noordoost Brabant. Daarna besprak het regionale ‘afstemmingsoverleg GR’ deze voorstellen met de verschillende deelnemers. Op basis van de bevindingen in dit overleg en het advies van de griffierskring zullen de verschillende gemeenschappelijke regelingen een voorstel voor wijzigingen passend bij onze regionale samenwerking voorleggen aan de gemeenteraden.

Planning
De raden krijgen de mogelijkheid om een zienswijze te geven op de voorgestelde wijzigingen van de respectievelijke regelingen (zie a). Hoe de GR de wijzigingen van de Wgr invoert, en hoe dit traject daar naartoe eruitziet, is aan de GR zelf. De ‘adoptiegroep GR’ heeft de volgende procesplanning opgesteld:

Figuur 2. Procesplanning implementatie wijzigingen Wgr

De gezamenlijke procesplanning ziet er als volgt uit per fase (zie tabel 2):

Tabel 2. *Aanpak en planning op hoofdlijnen, toegelicht per fase*

Processtap en tijdlijn	**Actie**	**Beoogd resultaat**
Fase 1. Start Januari 2023	-Informatiebijeenkomst met externe deskundige. Genodigd: contactpersonen GR-en, gemeenten, griffiers, juristen, provincie Noord-Brabant.	-Gezamenlijk kennisniveau nieuwe Wgr -Instellen regionale afstemming werkgroep.
Fase 2. Regionale afstemming Februari – Mei 2023	-Afstemmingsoverleggen in werkgroep betreffende beoogde wijzigingen als gevolg Wgr en procesaanpak.	-Gezamenlijke proceskalender (waar mogelijk) -Inzicht in overeenkomsten en verschillen tussen GR-en. -Gezamenlijke afweging mogelijkheden wijzigingen Wgr.
Fase 3. Informatie en afweging Mei – Juni 2023	-In deze fase wordt u geïnformeerd middels deze memo over de bedoeling en inhoud van de gewijzigde Wgr, als ook over het voorgestelde proces.	-Alle raden zijn geïnformeerd over de veranderopgave en de manier waarop u tijdig in positie wordt gebracht om besluiten aangaande wijzigingen Wgr te nemen.
Fase 4. Besluitvorming wijzigingen per GR September 2023 – Juli 2024	-Alle raden in de regio NO Brabant en Provinciale Staten besluiten over de gewijzigde GR-en waar men aan deelneemt.	-Alle regelingen zijn voor 1 juli 2024 volgens de wet gewijzigd en gepubliceerd.